

Merete Pryds Helle

Landskab

Hvis landskabet var rundt og glat, øjeblik og uden tid, en lukket hinde

der bevægede sig gennem lukkede universer, hvad var jeg?

Mindre end landskabet, del af helhed, i stand til at rulle over den glatte overflade, blå for at glide ind i landskabet, grøn for at stikke ud fra landskabet, en løbende bevægelse over en flade, hvor intet stikker frem. Enshed i enshed, den blå overflade som et hav, men uden havets hesteuro, dens glatte overflade som plastik, men uden plastikkens formål, jeg i bevægelse gennem landskabet, videre.

Landskabet bestemmer dets beboere.

Hvis landskabet var et højt kroget pinjetræ, plantet ved en forlængst afdøds fødsel, hvis landskabet var træets bifurkation og stadier af kogler, tørhed og bløde frø, var jeg solen, der gennemtrængte landskabet, solen, der smeltede træet til blød forsvinden i et aftenlys, og jeg var cellens dumpe vækst. Jeg ville glide igennem nålene, gennem barkens furer, være kåd i blæsten, være ét med landskabet. Hvis landskabet var pinjetræet og jeg lyset, afgjorde jeg mit landskabs vækst. Linjerne i landskabet ville være lange, lige og ru. Dele af det ville være stedsetil, andre – en lysende grøn kogle – ville gentage sig selv i rytme.

Et landskab af tid. Jeg, solen, ville afgøre tidens udstrækning.

Hvis landskabet var en sten? Der findes landskaber, der er en sten. En planet kan være en sten, og en sten er korn af mineraler og metal, og jeg er et sandskorn, en himmelmuslings skal slået i stykker og mast til korn af himmelmassernes tyngde, og fæstnet i stenen af en pludselig kraft, der vælter landskabet over ende og samler det til en sten. Kunne jeg være tanke i stentyngden? Eller blot del af en helhed, hvor helheden smides gennem luften af en rasende dreng og splintrer mod en klippe, og et mønster i stenen kommer til syne, og jeg, sandskorn, er en glitrende hvidhed i mønsteret.

Hvis landskabet var så afrundet og fast som sten, ville det være uden uro og rytme. Uden trang til forandring, hverken fra stenens side eller sandskornets.

Landskabet er alt; landskabet er sig selv stakket op på sig selv, det breder sig forventningsfuldt ud. Blå overflade, træ, sol, sten.

Landskabet er simpelt når det pakkes sammen og lægges ind i ordenes viltre rækker. Det blæser ordene over sletterne. Det blæser

sletterne over ordene. Det blæser, det regner, det er landskabet.

Hvis landskabet er indeholdt i ordet det? Det peger; det fæstner, det afgrænser. Hvad er jeg så? Fæstnet af landskabet, afgrænset af det, udpeget af det. Jeg er ikke-det. Forskellig fra det. Eller opslugt af det. Forsvundet i tre bogstaver.

I det er der kun to mellemrum. Jeg står på min linie og hopper op og ned.

Jeg vil gerne rejse væk fra min afstukne linje, men det rejser med. Det er ikke til at komme uden om. Det er smukt, det er jævnet med jorden, det er uberørt, det hagler, det er varmt, men det er. Jeg hopper op og ned i sprogets landskab. Det strækker sig fra øjenkrog til øjenkrog. Det morer sig med egeskove og appelsintræer. Det flipper ud i magnolia. Det lægger sig strengt til rette i fjelde. Leger med kyststrækninger. Går amok i jungle. Det er så vildt, det er så meget at skulle rummes i, at jeg kunne ønske, det var en sten, og jeg kunne nøjes med at være et fæstnet sandskorn.

Hvis landskabet var et øje? Landskabet er et øje. Fugtigt i krogene, det ser ud, og jeg glider langs kanten af det, en lille salt dråbe.

Landskabet er et simpelt øje; det er ikke knyttet til en hjerne eller en bevidsthed. Ikke før menneskene kommer til, og dækker øjet med veje og byer i et forgrenet system, der ligner forbindelserne i en hjerne. Hjernen bliver lagt ovenpå øjet, og det begynder at lyse.

Hvis landskabet var indersiden af et menneske? Der ville være grotter gemt i bjergene, og i grotterne ville der være floder, koldt sort vand, flod i mørke, og ingen ville bade i floderne, de er omgivet af sten, og stenene er erindringer om det, der foregik i landskabets overflade.

Landskabet udenfor bjergets grotter ville være bugtet og der ville altid være steder at gemme sig; et landskab af døre. Gennem bjergets øje kunne landskabet se sig selv; der ville være marker og der ville være slagmarker, og slagmarken var umiddelbart lidt skjult af blomstrende akacietræer måske, eller et brombærhegn, men hos nogle ville akaciehegnet og brombærrene være brændt ned, og slagmarken stå nøgen frem. Man kommer dertil ved at gå ud gennem en grøn buet sten, og på stenen står Sig Selv.

Men det er kun sprog; man kan sagtens være sig selv på slagmarken. Den er bare ude af det andet landskab, det bugtede, slyngede SigSelv-landskab.

SigSelvlandskabet er bygget op af billeder, der står og luder op af hinanden og dækker for hinanden, som pinjetræet dækker for udsigten over sletten. Imellem billederne går enorme dumpe får rundt og skubber til hinanden og ved ikke hvad de vil, de er bare i bevægelse, og det er nok.

På ryggen af dem sidder følelser, vævre skinnende aber der rækker tunge af hinanden.

Nej: landskabet er fuldstændigt som det er, når det møder mit øje; bakker, dyr, træer, linjer forsvinder på forskellig vis ind i hinanden, dybde, nærhed, en særlig kombination af farver, der kan være så harmonisk at det river mig ud gennem stenporten.

Jeg spørger mig selv, om der er forskel; på landskabet omkring mig og landskabet i mig. Jeg er et beboet landskab. Jeg har taget ørkenstenen til mig og pinjetræets solflod om aftenen, landskabets tid der hober sig så meget op, at hver årstid knapt kan forløses, fordi det rummer så mange allerede somre, allerede rødebladeefterår, at hver enkelt

ikke kan indløse de manges forventning.

Jeg er afhængig af landskabet, fordi landskabet er det, jeg bevæger mig i. Uden landskab ingen bevægelse. Ingen dybde. Intet spejl af mit indre, ingen fuldstændig forskel fra SigSelvlandskabet. Det er et spil mellem to positioner; en fuldstændig høren til og en fuldstændig mangel på tilhørsforhold, et svæv to centimeter over jorden, blot et øje der betragter landskabet under mig. Er den ene position rigtigere end den anden?

Et landskab er noget i bevægelse hen over noget andet. Over det indre landskab bevæger noget sig, og det er måske en sten, eller et sandskorn, eller noget, som er solen, eller en pickupnål, som også er en diamant. Det er det i bevægelse, jeg kalder jeg. Det indre landskab er

et rum, slag-marken er glitrende slagter. Den er det.

Politik opleves som et landskab. Eller ideologi eller tankegods. Vi bevæger os igennem det. Vi bygger selv det landskab op fra barnsben af, rigtigt og forkert i forskellige reder på forskellige træer i forskellige landskaber. Alting hører sammen, som alpeviol er hører til alperne, og kastanieskove ligger i mellem 800 og 1200 meters højde. Der er så meget system i landskabet. Ingen plante er tilfældig. Alt på sin plads, en fuldstændig overlagt pludselig farve.

Det ideologiske landskab forsøger at ligne. Det konkluderer bøg, derfor sommerregn. Jeg går i mit ideologiske landskab. Men det forandrer sig. Det tager masker på. Det er en uigennemtrængelig sten. Det jeg leder efter finder jeg ikke. Det er blevet uhyggeligt, som at gå i en mi-

negang og ikke vide, om den er stivet ordentligt af.

Hvis landskabet er en kvinde? Hvis jeg vågnede hver morgen på spidsen af en brystvorte. Hvis landskabet var en mand, og jeg vågnede hver morgen liggende i en navle rullet ind i mørke hår. Hvis jeg forstod mig selv ud fra det rent menneskelige. Hvis landskabet havde dannet mig i så høj grad, at jeg forstod mig selv ud fra det, og landskabet var et menneske.

Ville jeg så forstå mere?

Omkring menneskelandskabet er en mur, der afgrænser det, sten for

sten, ligger det, man er vokset ind i; kulturlandskabet. Det består i måder at gøre ting på. Hvilke ting der hører sammen, og hvilke der

aldrig må høre sammen. Det er et mur, man ikke kan se ud over, fordi hver sten er vokset ind i en og smider tykke rødder ind i hudens folder.

Man kan måske se muren; rødder og sten, som kalder verden ved navne og afgrænser den på bestemte måde. Man kan altid sige om andre menneskelandskaber; det der gør mit landskab forskellig fra det andet menneskes er bambusskoven og stepperne, eller den hurtighed vandet løber af huden med.

Kunne man i stedet se, at det, der afgør ens kulturlandskab er, at det er afgjort på en bestemt måde. Det gælder alle. At det er dannet med en voldsommere kraft, end man bryder sig om at se i øjnene, fordi det viser, hvor afhængig man er af det landskab der danner en og danner en mur. En sten i en gletscher, en nød på en hasselnøddebusk.

Altid bestemt af omgivelsernes kraft. Man lærer at begå sig i det kulturelle landskab, som man lærer at begå sig i det naturlige. Her rører man, her rører man ikke. Sådan taler du, sådan ikke. Bevæger sig. Spiser.

Et ganske særligt landskab, der kommer ind gennem tungen. Tungens landskab er bestemt af det første, der møder det; det danner sig selv forfra for hver ny tunge. Gestikkens underskov, flettede lianer og prangende frugter, også det skaber sig selv forfra hver gang det møder et nyt menneske. SådanGørMan, et komplekst og indviklet landskab, som læres forfra igen og igen. Fremmed og klipperigt for den der ikke kender det, genkendeligt og blødt for den, der er formet af det. Sådan ser det altid ud; menneskekrop og SådanGørMan mur. Landskabets b u n d .

Hvis landskabet var rundt og blått og glat var jeg en kugle, der trillede omkring i det. Jeg ville ikke være landskabet, men det ville afgøre mig. Hvis landskabet var et øje var jeg salt. Et hav var jeg en fisk. Nu er landskabet en flade, og jeg går hen over det på ben. Jeg er et salt øje, der ser. En mur bygget op af landskabets sten. Et sprog, der sprækker som et granatæble. Landskabet er det.